

Διερεύνηση αντιλήψεων εκπαιδευτικών, στελεχών εκπαίδευσης και γονέων για την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο το πρώτο διάστημα γενίκευσης της εκπαιδευτικής αυτής μεταρρύθμισης

Αλεξίου Θωμαή

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, ΑΠΘ
thalexio@enl.auth.gr

Πεντέρη Ευθυμία

Επίκουρη Καθηγήτρια, ΤΕΕΠΗ-ΔΠΘ
epenteri@psed.duth.gr

Σεραφείμ Μαριάνθη

Υποψήφια Διδάκτορας, ΑΠΘ
marisera@gapps.auth.gr

Περίληψη

Μετά την πιλοτική εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας σε 58 νηπιαγωγεία (βλ. Alexiou, Penderi & Serafeim, 2021) αποφασίστηκε η οριζόντια εφαρμογή σε όλα τα δημόσια νηπιαγωγεία της χώρας και η υποστήριξή της μέσω του προγράμματος Επιμόρφωση εκπαιδευτικών για την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο (EAN). Το πρόγραμμα EAN έχει ως στόχο την ανάπτυξη κατάλληλου παιδαγωγικού και μεθοδολογικού πλαισίου για την επιμόρφωση εκπαιδευτικών αγγλικής γλώσσας και νηπιαγωγών, τη δημιουργία ενδεικτικού εκπαιδευτικού υλικού, σεναρίων και δραστηριοτήτων για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας, καθώς και τη διαμορφωτική αξιολόγηση των διαδικασιών και την υποστήριξη των νηπιαγωγείων. Στο παρόν άρθρο θα παρουσιαστούν αποτελέσματα που αφορούν τις αντιλήψεις των εμπλεκόμενων για την εισαγωγή αγγλικής γλώσσας στα νηπιαγωγεία όπως καταγράφηκαν το πρώτο διάστημα της γενίκευσης της εκπαιδευτικής αυτής μεταρρύθμισης, αξιοποιώντας ερωτηματολόγια που κατασκευάστηκαν και διαμοιράστηκαν σε εκπαιδευτικούς ειδικοτήτων ΠΕ06 και ΠΕ60, Συντονιστές Εκπαιδευτικού Έργου (ΣΕΕ) ΠΕ06 & ΠΕ60, στελέχη εκπαίδευσης καθώς και γονείς. Οι άξονες της έρευνας αφορούν στα οφέλη και τις προκλήσεις της ενσωμάτωσης της αγγλικής γλώσσας στο πρόγραμμα του νηπιαγωγείου και τη συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων. Εντοπίζονται διαφορές στις αντιλήψεις, ανάλογα με την ιδιότητα των συμμετεχόντων, το μορφωτικό τους επίπεδο και τη γλώσσα ομιλίας στο σπίτι. Τα αποτελέσματα της έρευνας τονίζουν τα οφέλη της εισαγωγής μιας ξένης γλώσσας στην μικρή ηλικία, ενώ παρέχουν σημαντικές πληροφορίες για την επιτυχή πορεία του καινοτόμου αυτού προγράμματος.

Λέξεις κλειδιά: EAN, αγγλική γλώσσα, νηπιαγωγείο, συνεργασία εκπαιδευτικών, αντιλήψεις, γονείς

Εισαγωγή

Το πρόγραμμα «Επιμόρφωση εκπαιδευτικών για την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο (EAN)» υλοποιείται με επισπεύδον Ίδρυμα το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ) σε σύμπραξη με το Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ) και το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ). Την εφαρμογή, τον σχεδιασμό και την εποπτεία του προγράμματος EAN έχει αναλάβει διεπιστημονική ομάδα του ΑΠΘ, αποτελούμενη από μέλη ΔΕΠ, ΕΕΔΙΠ, ΕΤΕΠ, ερευνητές, και εξωτερικούς συνεργάτες.

Στόχος του προγράμματος EAN είναι η υποστήριξη της εισαγωγής της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο, με την ανάπτυξη επιμορφωτικού προγράμματος για τους εκπαιδευτικούς

αλλά και τη δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού μέσω ειδικά σχεδιασμένων και αναπτυξιακά κατάλληλων εκπαιδευτικών σεναρίων. Κύριος στόχος είναι οι εκπαιδευτικοί των δύο ειδικοτήτων να αναπτύξουν τις απαραίτητες γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις ώστε να ενσωματώσουν την αγγλική γλώσσα στο πρόγραμμα του νηπιαγωγείου με τον καταλληλότερο τρόπο. Το πρόγραμμα EAN αποτελεί μια καινοτομία, ακολουθώντας τις μεταρρυθμίσεις του εθνικού εκπαιδευτικού συστήματος, και λαμβάνοντας υπόψη τη φιλοσοφία και τις αρχές του νέου Προγράμματος Σπουδών της Προσχολικής Εκπαίδευσης (ΦΕΚ, 2021) ώστε να διασφαλιστεί η συνέχεια, συνέπεια και αειφορία των επικείμενων μεταρρυθμίσεων που αφορούν στην αναβάθμιση όλων των σχολικών βαθμίδων.

Απώτερος σκοπός του προγράμματος EAN είναι η διάθεση ενός τελικού ποιοτικού επιμορφωτικού υλικού και εύχρηστου, κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού το οποίο θα είναι διαθέσιμο στην Εκπαιδευτική Πύλη του προγράμματος (www.ean.auth.gr), όπως αυτό θα διαμορφωθεί από τις ανάγκες των εμπλεκόμενων, και βάση της συλλογής τεκμηρίων από την πορεία εφαρμογής του προγράμματος. Στους βασικούς στόχους του προγράμματος είναι επίσης η παρακολούθηση και η εποπτεία της εισαγωγής της αγγλικής γλώσσας στα νηπιαγωγεία, καθώς και η συλλογή τεκμηρίων όσον αφορά την πορεία εφαρμογής του προγράμματος από όλους τους συμμετέχοντες (Αλεξίου & Πεντέρη, 2020). Μεταξύ των επιμέρους στόχων του προγράμματος εντάσσεται η διερεύνηση των αντιλήψεων και των πρακτικών που εφαρμόζουν οι εμπλεκόμενοι όσον αφορά την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο.

Καθώς η εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο αποτελεί την εναρκτήρια βάση για την ανάπτυξη δεξιοτήτων στον 21ο αιώνα, υποστηρίζεται ταυτόχρονα και η επικοινωνία σε άλλες γλώσσες, πέραν της μητρικής, στα πλαίσια της σύγχρονης πολυπολιτισμικής κοινωνίας (Baidak, et al., 2017· European Commission, 2014). Ένα τέτοιο εγχείρημα εξάλλου διασφαλίζει την περαιτέρω μάθηση, την προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη, καθώς επιφέρει σημαντικά οφέλη στην αυτομόρφωση και επαγγελματική εκπαίδευση, σε μια δια βίου προοπτική (UNICEF, 2012). Είναι ευρέως αποδεκτό ότι η παροχή ποιοτικής εκπαίδευσης στην μικρή ηλικία είναι συνδεδεμένη με οφέλη ως προς την μελλοντική επιτυχία, καθώς και με οφέλη τόσο στο άτομο όσο και στην κοινωνία σαν σύνολο (Figel, 2005). Επιπρόσθετα, η εισαγωγή μιας ξένης γλώσσας στο νηπιαγωγείο είναι συνδεδεμένη με την ανάπτυξη της ταυτότητας του παγκόσμιου πολίτη, ενισχύοντας κατά αυτόν τον τρόπο τη διαμόρφωση μιας θετικής στάσης απέναντι στη γενικότερη εκμάθηση γλωσσών (Αλεξίου, 2020), στην πολυγλωσσία και τη διαπολιτισμική επικοινωνία, υποστηρίζοντας τον κοινωνικο-παιδαγωγικό ρόλο του νηπιαγωγείου (Πεντέρη, 2022).

Προκειμένου να διερευνηθούν μερικές από τις παραπάνω πτυχές, και με απώτερο σκοπό τη συνεχή εποπτεία του προγράμματος, δόθηκε έμφαση στα επίπεδα οργάνωσης του νηπιαγωγείου, λαμβάνοντας υπόψη το σχολείο σε νανο-επίπεδο (σχολική τάξη), μικροεπίπεδο (σχολική μονάδα), μεσο-επίπεδο (διοίκηση & στελέχη εκπαίδευσης), μακροεπίπεδο (Σχολ. Περιφέρειες σε όλη την Ελλάδα) (Αλεξίου & Πεντέρη, 2022). Συνεπώς, η αποτίμηση του προγράμματος με σαφή και συγκεκριμένα κριτήρια και δείκτες αποτελεί βασική διαδικασία που διασφαλίζει την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα της εκπαίδευσης στην προσχολική ηλικία και αναφέρεται στην εμπλοκή και αξιολόγηση της συμμετοχής των φορέων σε όλα τα επίπεδα του συστήματος. Η καταγραφή και αξιολόγηση των αντιλήψεων των άμεσα εμπλεκόμενων στην εφαρμογή της εκπαιδευτικής αυτής μεταρρύθμισης κατά το πρώτο διάστημα της γενίκευσης της εισαγωγής της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο αποτέλεσε βασικό βήμα για τον στρατηγικό σχεδιασμό του EAN αλλά και σημαντικό σταθμό για την περαιτέρω διαμορφωτική αξιολόγηση και αποτίμηση του προγράμματος. Η εστίαση στις αντιλήψεις των εμπλεκόμενων φορέων έχει βαρύνουσα σημασία καθώς όπως φαίνεται (π.χ. OECD, 2009) αποτελούν κινητήρια δύναμη για τις πρακτικές που εφαρμόζουν.

Μεθοδολογία

Σε αυτό το σημείο θα παρουσιαστεί η μεθοδολογία της παρούσας έρευνας, και πιο συγκεκριμένα θα δοθεί μία περιγραφή του εργαλείου, πληροφορίες σχετικά με τους συμμετέχοντες καθώς και περιγραφή της συλλογής των δεδομένων της έρευνας.

Συμμετέχοντες

Το δείγμα της παρούσας έρευνας αποτελείται από συνολικά 10745 συμμετέχοντες/ουσες, κατά βάση γυναίκες (93%). Πιο αναλυτικά, το ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε από 6156 νηπιαγωγούς, 1157 εκπαιδευτικούς αγγλικής γλώσσας, 26 Συντονιστές Εκπαιδευτικού Έργου (ΣΕΕ) (4 ΣΕΕ αγγλικής γλώσσας, 22 ΣΕΕ νηπιαγωγών), 2150 διευθυντές/τριες/προϊσταμένους/ες νηπιαγωγείου και 3406 γονείς. Οι συμμετέχοντες προέρχονταν από όλες τις περιφέρειες της ελληνικής επικράτειας, 12% από αγροτικές περιοχές, 35% από ημιαστικές περιοχές, 26% από αστικά κέντρα, ενώ οι υπόλοιποι (28%) από την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη.

Επίσης, παρατηρήθηκε ότι παραπάνω από τους μισούς συμμετέχοντες (σχεδόν 54%) δηλώνουν πτυχιούχοι Α.Ε.Ι ενώ φαίνεται ότι η συντριπτική πλειοψηφία (σχεδόν 94%) μιλούν αποκλειστικά την ελληνική γλώσσα στο σπίτι. Σχετικά με τις δεξιότητες σε ξένες γλώσσες και τη χρήση Η/Υ, περίπου το 73% των συμμετεχόντων δηλώνουν ότι γνωρίζουν άλλη γλώσσα εκτός της μητρικής τους και πιο συγκεκριμένα, περίπου το 52% γνωρίζουν κάποια ξένη γλώσσα σε επίπεδο Β1-Β2 ενώ το 98% δηλώνουν ότι έχουν γνώση χειρισμού των Η/Υ.

Εστιάζοντας στα δημογραφικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στην έρευνα, περίπου το 35% των νηπιαγωγών έχουν διευθυντική θέση στο σχολείο που υπηρετούν, η συντριπτική πλειονότητα είναι μόνιμοι εκπαιδευτικοί (περίπου 96%) ενώ μόλις το 4% έχουν εμπειρία από την πιλοτική εφαρμογή της αγγλικής γλώσσας κατά το προηγούμενο έτος. Για τους Εκπαιδευτικούς αγγλικής γλώσσας παρατηρήθηκε περίπου παρόμοιο ποσοστό μόνιμων εκπαιδευτικών (96%) αλλά και εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στην πιλοτική εφαρμογή κατά το προηγούμενο έτος (5%), ενώ περίπου το 82% δηλώνει ότι έχει εμπειρία στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Τέλος, σε σχέση με τους γονείς/κηδεμόνες των παιδιών, παρατηρείται ότι περίπου οι μισοί είναι γονείς κοριτσιών ενώ για περίπου το 60% πρόκειται για το πρώτο τους παιδί στο νηπιαγωγείο. Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται οι συχνότητες σε ποσοστιαίες τομές για βασικές δημογραφικές πληροφορίες που διαμορφώνουν το ακριβές προφίλ του δείγματος της έρευνας.

Πίνακας 1. Συχνότητα σε ποσοστιαίες τιμές δημογραφικών μεταβλητών (N=10745)

Ερώτηση	Απάντηση	Ποσοστό %
Ιδιότητα	Γονέας/Κηδεμόνας παιδιού	31.70
	Εκπαιδευτικός Αγγλικής Γλώσσας (ΠΕ06)	10.77
	Νηπιαγωγός (ΠΕ60)	57.29
	Συντονιστής Εκπαιδευτικού Έργου	0.24
Μορφωτικό επίπεδο (επιλέξτε τη βαθμίδα που έχετε ολοκληρώσει)	Υποχρεωτική εκπαίδευση (έως λύκειο)	5.94
	Επαγγελματική Εκπαίδευση-IEK	6.95
	Α.Ε.Ι.	54.37
	Μεταπτυχιακές σπουδές	28.07
	Διδακτορικές σπουδές	1.46
	Άλλο	3.21
	Επίπεδο Β1- Β2	52.13

Σε περίπτωση που γνωρίζετε άλλη γλώσσα εκτός της μητρικής σας σημειώστε το επίπεδο	Επίπεδο Γ1 - Γ2	47.87
Επίπεδο γνώσης χειρισμού Η/Υ	Χαμηλό επίπεδο	2.96
	Μέτριο επίπεδο	37.90
	Υψηλό επίπεδο	47.64
	Εξαιρετικά υψηλό επίπεδο	11.49

Εργαλείο

Προκειμένου να καταγραφούν οι αντιλήψεις των εμπλεκόμενων φορέων (εκπαιδευτικών, ΣΕΕ και γονέων), επιλέχθηκε ως εργαλείο ένα κοινό ερωτηματολόγιο το οποίο αποτελείται από δύο μέρη. Το πρώτο μέρος περιέχει ερωτήσεις σχετικά με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων. Το δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου αποτελείται από είκοσι δύο (22) ερωτήσεις για τους τέσσερις εννοιολογικούς άξονες της έρευνας, οι οποίοι αφορούν στα ακόλουθα: (α) Αντιλήψεις σχετικά με την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο (π.χ. «Ο τρόπος που προτείνεται να εισαχθούν τα αγγλικά συμφωνεί με τους τρόπους που μαθαίνουν τα παιδιά σε αυτές τις μικρές ηλικίες»), (β) Οφέλη και προκλήσεις της εισαγωγής της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο (π.χ. «Η εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο μπορεί να ενισχύσει/βελτιώσει τις δημιουργικές, κοινωνικές, νοητικές, συναισθηματικές και γλωσσικές ικανότητες του παιδιού»), (γ) Σχέσεις και συνεργασία εκπαιδευτικών (π.χ. «Η καλή σχέση του/της εκπαιδευτικού αγγλικών και του/της νηπιαγωγού είναι πιθανό να κινητοποιήσει το ενδιαφέρον των παιδιών και να αγαπήσουν τα αγγλικά στο νηπιαγωγείο») και (δ) Σχέσεις και αλληλεπίδραση με γονείς (π.χ. «Η καλή επικοινωνία και σχέση μεταξύ των γονέων και των εκπαιδευτικών είναι πιθανό να βοηθήσει τα παιδιά προσχολικής ηλικίας να αγαπήσουν τα αγγλικά στο νηπιαγωγείο»). Οι απαντήσεις των συμμετεχόντων (εκπαιδευτικών, ΣΕΕ και γονέων) σημειώνονται σε μια 5-βάθμια κλίμακα Likert από το 1 (διαφωνώ έντονα) έως το 5 (συμφωνώ έντονα).

Συλλογή δεδομένων

Το παρόν ερωτηματολόγιο χορηγήθηκε σε ηλεκτρονική μορφή, μέσω της πλατφόρμας limesurvey και η έρευνα διοργανώθηκε από την διεπιστημονική ομάδα EAN του ΑΠΘ. Η συλλογή των δεδομένων έλαβε χώρα κατά το χρονικό διάστημα Οκτώβριος – Νοέμβριος 2021, κατά την αρχική φάση της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και έχοντας ξεκινήσει η εφαρμογή του προγράμματος της εισαγωγής της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο με σκοπό να διερευνηθούν οι αρχικές αντιλήψεις των εμπλεκόμενων, στην αρχή δηλαδή της γενίκευσης. Οι συμμετέχοντες ενημερώθηκαν με ανοικτή πρόσκληση μέσω της πλατφόρμας επιμόρφωσης και της Εκπαιδευτικής Πύλης του προγράμματος EAN, για τη διαδικασία και δεοντολογία της έρευνας και συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο εφόσον επέλεξαν να δηλώσουν συγκατάθεση στη συμμετοχή τους.

Στατιστική ανάλυση

Για τη στατιστική ανάλυση των δεδομένων έγινε χρήση (i) μεθόδων περιγραφικής στατιστικής, (ii) μεθόδων διερευνητικής ανάλυσης και (iii) στατιστικών ελέγχων υποθέσεων. Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά τις μεθόδους περιγραφικής στατιστικής υπολογίστηκαν ο μέσος όρος (M) και η τυπική απόκλιση ($T.A.$) για τα σκορ των τεσσάρων εννοιολογικών αξόνων αφού πρώτα υπολογίστηκε ο δείκτης αξιοπιστίας *Cronhbach's alpha*. Για την εξέταση της επίδρασης των παραγόντων (δημογραφικών χαρακτηριστικών) που ενδέχεται να επηρεάζουν τις κατανομές των σκορ έγινε χρήση μη-παραμετρικών ελέγχων υποθέσεων καθώς οι κατανομές δεν ικανοποιούσαν την υπόθεση κανονικής κατανομής. Για τον έλεγχο υποθέσεων σε ερευνητικά ερωτήματα διαφοροποίησης έγινε χρήση των μη-παραμετρικών ελέγχων *Mann-Whitney* (για δύο πληθυσμούς) και *Kruskal-Wallis* (για περισσότερους από δύο πληθυσμούς). Σε περίπτωση ύπαρξης στατιστικά σημαντικής επίδρασης ενός παράγοντα στην υπό-εξέταση μεταβλητή πραγματοποιήθηκαν ζευγαρωτοί έλεγχοι (*post-hoc analysis*) με τον στατιστικό έλεγχο *Dunn* και του ελέγχου *Benjamini-Hochberg* για την διόρθωση

σφάλματος Τύπου I. Σε όλους τους στατιστικούς ελέγχους υποθέσεων ορίστηκε ως όριο αποδοχής/απόρριψης της μηδενικής υπόθεσης το επίπεδο σημαντικότητας $\alpha=0.05$ ενώ έγινε χρήση δίπλευρων (two-sided) ελέγχων. Η στατιστική ανάλυση πραγματοποιήθηκε με χρήση της γλώσσας στατιστικού προγραμματισμού ανοικτού κώδικα R.

Αποτελέσματα

Η ανάλυση των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν ανέδειξε ότι, ως προς τον πρώτο εννοιολογικό άξονα, η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών, ΣΕΕ και γονέων έχει θετικές αντιλήψεις όσον αφορά την εισαγωγή μιας ξένης γλώσσας στην νηπιακή ηλικία. Επιπροσθέτως, σχετικά με τον δεύτερο εννοιολογικό άξονα, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το 70% των συμμετεχόντων αντιλαμβάνεται οφέλη παρά τις όποιες δυσκολίες σχετικά με την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο. Ακόμη, και σχετικά με τον τρίτο εννοιολογικό άξονα, παρατηρήθηκε ότι το 85% των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών αντιλαμβάνονται τη σημασία των καλών σχέσεων και της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών των δύο ειδικοτήτων, ενώ, ως προς τον τέταρτο εννοιολογικό άξονα, το 81% των συμμετεχόντων έχουν θετικές αντιλήψεις για την καλή σχέση και συνεργασία με τους γονείς.

Στον Πίνακα 2 παρουσιάζονται οι μέσοι όροι των απαντήσεων σε κάθε άξονα του ερωτηματολογίου, ενώ στην τελευταία στήλη παρουσιάζεται ο δείκτης αξιοπιστίας Cronbach alpha (ιδιαίτερα υψηλός) όπως αυτός εκτιμήθηκε για το σύνολο των προτάσεων που απαρτίζουν τον κάθε άξονα και με βάση το σύνολο των απαντήσεων από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς που συμμετείχαν.

Πίνακας 2. Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής και δείκτη εσωτερικής συνέπειας για κάθε άξονα του ερωτηματολογίου (N=10745)

Εννοιολογικοί Άξονες	M	T.A.	Cronbach's alpha
Αντιλήψεις σχετικά με την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο	3.91	0.70	0.896
Πλεονεκτήματα της εισαγωγής της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο	3.80	0.78	0.926
Σχέσεις και συνεργασία εκπαιδευτικών	4.16	0.63	0.925
Σχέσεις και αλληλεπίδραση με γονείς	3.04	0.61	0.913

Ο έλεγχος απονα για την επίδραση της ιδιότητας των συμμετεχόντων στις αντιλήψεις τους για την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο έδειξε στατιστικά σημαντικές διαφορές. Σε σχέση με τις απαντήσεις των εκπαιδευτικών των δύο ειδικοτήτων η post-hoc ανάλυση φανέρωσε στατιστικά σημαντικές διαφορές και στους τέσσερις εννοιολογικούς άξονες, [(α) Αντιλήψεις (β) Πλεονεκτήματα (γ) Σχέσεις και συνεργασία εκπαιδευτικών και (δ) Σχέσεις και αλληλεπίδραση με γονείς (παντού, $p<0.001$)]. Ακόμη, το ίδιο παρατηρήθηκε και σχετικά με το μορφωτικό επίπεδο των συμμετεχόντων στις απαντήσεις και των τεσσάρων (4) εννοιολογικών αξόνων [α, β, γ, δ όπως αναφέρονται πιο πάνω και πάλι παντού $p<0.001$]. Τέλος, φάνηκε ότι οι συμμετέχοντες που μιλούν στο σπίτι τους διαφορετική γλώσσα από την Ελληνική εμφανίζουν υψηλότερες τιμές όσον αφορά τους 4 προαναφερόμενους εννοιολογικούς άξονες (παντού, $p<0.001$) σε σχέση με τους συμμετέχοντες που δεν μιλούν στο σπίτι τους διαφορετική γλώσσα από την Ελληνική.

Κάποια σημαντικά ευρήματα ανέδειξαν ότι οι νηπιαγωγοί που έχουν διευθυντική θέση στο σχολείο έχουν περισσότερο θετικές αντιλήψεις όσον αφορά (i) την σχέση τους με την/τον εκπαιδευτικό αγγλικής γλώσσας ($p<0.001$), (ii) την συνεργασία τους με την/τον εκπαιδευτικό αγγλικής γλώσσας ($p<0.001$), (iii) την σχέση τους με τους γονείς ($p<0.001$) και (iv) την συνεργασία τους με τους γονείς ($p<0.001$), σε σχέση με τους/τις νηπιαγωγούς που δεν έχουν

διευθυντική θέση στο σχολείο. Ακόμη, φάνηκε ότι οι εκπαιδευτικοί αγγλικής γλώσσας που έχουν εμπειρία στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση (π.χ. διδασκαλία σε δημοτικό σχολείο) έχουν θετικότερες αντιλήψεις όσον αφορά (i) την σχέση τους με τους γονείς ($p=0.014$) και (ii) την συνεργασία τους με τους γονείς ($p<0.001$), σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς αγγλικής γλώσσας που δεν έχουν εμπειρία στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Σε σχέση με τους συντονιστές Εκπαιδευτικού έργου, η διεξαγωγή των μη-παραμετρικών ελέγχων Mann-Whitney και Kruskal-Wallis δεν φανέρωσε την ύπαρξη στατιστικά σημαντικής επίδρασης της ιδιότητας τους ως στελέχη εκπαίδευσης στις αντιλήψεις τους για την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο. Τέλος, αναφορικά με τους γονείς / κηδεμόνες, εκείνοι που έχουν το πρώτο παιδί στο νηπιαγωγείο φάνηκε ότι έχουν λιγότερο θετικές αντιλήψεις για (i) την σχέση τους με την/τον εκπαιδευτικό αγγλικής γλώσσας ($p<0.001$), (ii) την συνεργασία τους με την/τον εκπαιδευτικό αγγλικής γλώσσας ($p<0.001$), (iii) την σχέση τους με την/τον νηπιαγωγό ($p<0.001$) και (iv) την συνεργασία τους με νηπιαγωγείο γενικότερα ($p<0.001$), σε σχέση με τους γονείς/κηδεμόνες παιδιού που δεν είναι το πρώτο παιδί στο νηπιαγωγείο.

Συμπεράσματα

Η καθολική εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο υποστηρίχθηκε από το πρόγραμμα EAN. Μεταξύ των βασικών στόχων του προγράμματος ήταν η συστηματική παρακολούθηση και η εποπτεία όλων των εμπλεκόμενων, τόσο σε επίπεδο αντιλήψεων όσο και σε προτάσεων τους. Η παρούσα εργασία εστιάζει στην καταγραφή των αρχικών αντιλήψεων των εμπλεκόμενων (εκπαιδευτικών, διευθυντών σχολείων, ΣΕΕ και γονέων) οι οποίες αποτελούν σημαντική παράμετρο διασφάλισης της ποιότητας του προγράμματος καθώς συμβάλλουν στις διαδικασίες διαμορφωτικής αξιολόγησης του προγράμματος. Χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο αντιλήψεων αναφορικά με τέσσερις βασικούς άξονες: (α) αντιλήψεις γενικά για την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο, (β) οφέλη και προκλήσεις, (γ) συνεργασία εκπαιδευτικών και (δ) συνεργασία με γονείς.

Βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις αντιλήψεις των συμμετεχόντων ανάλογα με την ιδιότητά τους, το μορφωτικό επίπεδο και τη γλώσσα ομιλίας στο σπίτι. Συγκεκριμένα όσο υψηλότερο το μορφωτικό επίπεδο και όσο περισσότερες γλώσσες οι ομιλούμενες γλώσσες στην οικογένεια των συμμετεχόντων, τόσο πιο σημαντικά θεωρούν τα οφέλη εισαγωγής γλωσσών στο νηπιαγωγείο αλλά και τονίζουν emphatically το ρόλο συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών αλλά και μεταξύ σχολείου-οικογένειας. Την ίδια βαρύνουσα σημασία στη συνεργασία εκπαιδευτικών-σχολείου-οικογένειας αναδεικνύουν και οι εκπαιδευτικοί με διευθυντικές θέσεις, οι εκπαιδευτικοί αγγλικής γλώσσας που έχουν εμπειρία στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και οι γονείς που έχουν εμπειρία από το νηπιαγωγείο, με το πρώτο ή προηγούμενο παιδί τους.

Η θετική ανταπόκριση των συμμετεχόντων αναφορικά με την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο και η έμφαση στα οφέλη που αυτή συνεπάγεται, καταδεικνύουν το πρόσφορο έδαφος που έχει ήδη διαμορφωθεί από την πιλοτική εφαρμογή (Alexίου et al, 2021) και συμφωνεί με τις σύγχρονες τάσεις στην Ευρώπη (Αλεξίου, 2020) και ενισχύθηκε σημαντικά με την έναρξη του προγράμματος EAN, τόσο για τους εκπαιδευτικούς όσο και τις οικογένειες των παιδιών προσχολικής ηλικίας. Παράλληλα, υποστηρίζεται η σημασία της εισαγωγής της αγγλικής γλώσσας στο πλαίσιο του παιδαγωγικού ρόλου του νηπιαγωγείου που αποσκοπεί στην ολόπλευρη ανάπτυξη και την ενδυνάμωση της ταυτότητας του παγκόσμιου πολίτη υπό το πρίσμα της συνεργασίας όλων των φορέων για την προαγωγή των ικανοτήτων του 21^{ου} αιώνα (Πεντέρη, 2022). Η ανάδειξη της επίδρασης χαρακτηριστικών που αφορούν το προφίλ των «σημαντικών άλλων», εκπαιδευτικών και γονέων, σε σχέση με τις αντιλήψεις που διαμορφώνουν για τα ζητήματα της εκπαίδευσης των παιδιών και πιο συγκεκριμένα την αγγλική γλώσσα στο νηπιαγωγείο, αποτελεί σημαντικό εύρημα που υποστηρίζει την υιοθέτηση της συστημικής οπτικής στη διαμόρφωση επιμορφωτικών

προγραμμάτων για τη διασφάλιση της επιτυχίας τους, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι αντιλήψεις είναι αυτές που καθοδηγούν τη συμπεριφορά.

Εν κατακλείδι, τα ευρήματα αυτά λειτουργούν ενισχυτικά της σημασίας της εισαγωγής ξένων γλωσσών από τις μικρές ηλικίες και αναδεικνύουν τα πολλαπλά οφέλη που αυτή επιφέρει (Αλεξίου, 2020; Edelenbos et al., 2006) υποστηρίζοντας την ποιοτική καθιέρωση της γλωσσομάθειας στην προσχολική εκπαίδευση.

Αναφορές

Alexiou, T. (2020). Introducing EFL in preschools: Facts and Fictions. In Zoghbor, W. & Alexiou, T. *Advancing English Language Education*. Dubai, UAE: Zayed University publications, p.61-74.

Alexiou, T. & Penderi, E. (2020). *Introductory Training Material for the Introduction of the English Language in Preschools-Pilot Implementation*. Institution of Educational Policy: MIS 5093563. [In Greek]

Alexiou, T., Penderi, E., & Serafeim, M. (2021). The pilot phase of the introduction of English in Greek state pre-primary schools: Portraying stakeholders' perceptions. *Journal of Applied Linguistics*, 34, 2–24. <https://doi.org/10.26262/jal.v0i34.8517>

Baidak, N., Balcon, M. P., & Motiejunaite, A. (2017). *Key data on teaching languages at school in Europe* (2017 ed., p. 55). Eurydice Report. Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, European Commission.

Edelenbos, P., Johnstone, R., & Kubanek-German, A. (2006). *The main pedagogical principles underlying the teaching of languages to very young learners. Languages for the children of Europe. Published research, good practice & main principles*. Final Report of the EAC 89/04, Lot 1 study European Commission Education and Culture. http://ec.europa.eu/education/policies/lang/doc/young_en.pdf

Figel, J. (2005). *Language teaching: 50% of young Europeans learn a foreign language from primary school onwards*. [Press release]. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_05_163

OECD (2009). *Creating Effective Teaching and Learning Environments: First Results from TALIS* – ISBN 978-92-64-05605-3

Αλεξίου, Θ. & Πεντέρη, Ε. (2022). Φιλοσοφία και ταυτότητα του προγράμματος EAN. Επιμορφωτικό υλικό ασύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στα πλαίσια του Υποέργου 1 «Σχεδιασμός-Εποπτεία εφαρμογής του προγράμματος & δημιουργία επιμορφωτικού και εκπαιδευτικού υλικού» ΑΠΘ της Πράξης «Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών για την Εισαγωγή της Αγγλικής Γλώσσας στο Νηπιαγωγείο (EAN)» με κωδικό ΟΠΣ (MIS) 5093563.

Πεντέρη, Ε. (2022). Ανάπτυξη εκπαιδευτικών σχεδιασμών στο νηπιαγωγείο για την υποστήριξη της καλλιέργειας ικανοτήτων του 21ου αιώνα: Παράμετροι που σχετίζονται με την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο και το (νέο) Πρόγραμμα Σπουδών της προσχολικής εκπαίδευσης. *Διάλογοι! Θεωρία και πράξη στις επιστήμες αγωγής και εκπαίδευσης*, 8, 1-21. <https://doi.org/10.12681/dial.28479>

ΦΕΚ, τεύχος Β, αριθμ. Απ. 160476 /Δ1, 17-12-2021: *Πρόγραμμα Σπουδών για την Προσχολική Εκπαίδευση* (σελ. 76263-76323).

Ηλεκτρονικές Παραπομπές

Final Report of the EAC 89/04, Lot 1 study European Commission Education and Culture. http://ec.europa.eu/education/policies/lang/doc/young_en.pdf

UNICEF. (2012). *The state of the world's children 2012: Children in an urban world*. United Nations Children's Fund. <https://www.unicef.org/media/89226/file/The%20State%20of%20the%20World's%20Childr en%202012.pdf>

Αλεξίου, Θ. (2020). *Ξένη γλώσσα στο Νηπιαγωγείο;* (Συνέντευξη) <https://www.youtube.com/watch?v=zbhp7rE7L1o>